

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 89/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Ing. Zuzanou Šniderovou, Budovateľská 12, Očová, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 9Cpr/5/2023 zo 6. októbra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu sp. zn. 9Cpr/5/2023 zo 6. októbra 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“), ktoré navrhuje zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať jej trovy vzniknuté v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľka sa v konaní pred okresným súdom domáhala určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru, náhrady škody a nárokov z neplatného skončenia pracovného pomeru. Podaním z 2. októbra 2023 zmenila a doplnila (rozšírila) svoj žalobný návrh tak, že si pri jednotlivých nárokoch súvisiacich s neplatným skončením pracovného pomeru uplatnila aj zákonné úroky z omeškania. Na pojednávaní uskutočnenom 6. októbra 2023 okresný súd napadnutým ústne vyhláseným uznesením zmenu žaloby spočívajúcu v jej rozšírení o úroky z omeškania nepripustil. Súčasne odročil pojednávanie na účel vyhlásenia rozhodnutia, ku ktorému došlo 27. októbra 2023.

3. Dňa 10. novembra 2023 bol sťažovateľke doručený rozsudok, ktorým okresný súd v podstatnej časti žalobe sťažovateľky vyhovel, keď určil, že okamžité skončenie pracovného pomeru je neplatné, žalovanej uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľke náhradu mzdy z dôvodu neplatného skončenia pracovného pomeru a náhradu mzdy z dôvodu prekážky v práci na strane žalovanej. V časti, v ktorej návrhu nebolo vyhovené, podala sťažovateľka odvolanie.

4. Okresný súd svoje rozhodnutie o nepripustení zmeny žaloby o zákonné úroky z omeškania odôvodnil v rozsudku vo veci samej poukazom na § 143 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), pričom uviedol, že k rozšíreniu žaloby došlo podaním z 2. októbra 2023, t. j. tri dni pred druhým pojednávaním a 14 mesiacov po podaní žaloby, a jej opis bol druhej strane doručený deň pred pojednávaním.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka považuje napadnuté uznesenie okresného súdu o nepripustení zmeny návrhu v časti uplatnených zákonných úrokov z omeškania za nesprávne, odporujúce zákonu, ako aj rozhodovacej praxi najvyšších súdnych autorít. Podľa jej názoru zákonný dôvod nepripustenia zmeny žaloby nemožno aplikovať na predmetnú vec, keďže uplatnenie zákonných úrokov z omeškania objektívne nemá žiaden negatívny vplyv na rýchlosť a hospodárnosť konania, a nie je k nemu potrebné vykonávať žiadne dokazovanie. Ústavný súd v tejto súvislosti v náleze sp. zn. I. ÚS 472/2014 poukázal na právnu teóriu zaužívaný názor, podľa ktorého súd pri úvahe o tom, či bude súhlasiť so zmenou návrhu, môže zvažovať iba to, či výsledky doterajšieho konania (ako celku) môžu byť podkladom na konanie o zmenenom návrhu. Z uznesenia okresného súdu však nie sú zrejmé žiadne dôvody, na základe ktorých okresný súd dospel k záveru, že by výsledky doterajšieho dokazovania nemohli byť podkladom na konanie o rozšírenom návrhu sťažovateľky.

6. Nepripustenie zmeny žaloby v časti uplatnených zákonných úrokov z omeškania vychádza podľa názoru sťažovateľky z nesprávneho právneho posúdenia veci aj s ohľadom na skutočnosť, že predmetné konanie má charakter individuálneho pracovnoprávneho sporu, v ktorom sťažovateľka (zamestnankyňa) ako slabšia strana sporu požíva zvýšenú právnu aj súdnu ochranu. Súd v tomto konaní aplikuje vyšetrovací princíp (§ 319 CSP), zamestnanec môže predložiť alebo označiť všetky skutočnosti a dôkazy na preukázanie svojich tvrdení najneskôr do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej, pričom ustanovenia o sudcovskej a zákonnej koncentrácii konania sa nepoužijú (§ 320 CSP).

7. Sťažovateľka napokon zdôrazňuje, že proti uzneseniu o pripustení alebo nepripustení zmeny žaloby nie je prípustné odvolanie (§ 355 ods. 2 CSP v spojení s § 357 CSP) a správnosť úvahy okresného súdu ako procesná vada konania nie je preskúmateľná ani dovolacím súdom. Má tak jedinou možnosť, a to napadnúť dané rozhodnutie ústavnou sťažnosťou.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky, že nepripustením zmeny (rozšírenia) žaloby o zákonné úroky z omeškania pri jednotlivých nárokoch súvisiacich s neplatným skončením

jej pracovného pomeru, ktoré okresný súd riadnym spôsobom neodôvodnil, došlo k porušeniu jej práv.

9. Ústavný súd v úvode pripomína, že jeho právomoc je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 56 ods. 2 a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013).

10. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a právnych názorov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010).

11. Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem súdmi s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (*mutatis mutandis* I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07).

12. Posudzujúc ústavnú sťažnosť sťažovateľky, ústavný súd nemôže opomenúť, že okresný súd po vyhlásení uznesenia o nepripustení zmeny žaloby nepostupoval celkom v súlade s § 142 a § 143 CSP, keď uznesenie písomne nevypracoval a nedoručil sporovým stranám (k tomu pozri Števíček, M., Fícová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 71 až 576.). Toto procesné pochybenie samo osebe však ešte nemá za následok sťažovateľkou namietané porušenie ústavou, resp. dohovorom zaručených práv.

13. Ústavný súd opakovane judikuje, že súdne konanie od svojho začiatku až do jeho konca je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia, ale spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 197/08, I. ÚS 314/09, IV. ÚS 352/2020).

14. Kasačná intervencia ústavného súdu tak má svoje miesto iba v prípadoch zjavného porušenia kogentných pravidiel podústavného práva, keď sa postup súdu úplne vymyká ústavnému, resp. zákonnému procesnoprávnemu rámcu a ním založené vady, prípadne ich dôsledky nie je možné v rámci súdneho konania na všeobecných súdov už nijako odstrániť (porov. napr. uznesenie

sp. zn. III. ÚS 674/05 z 25. januára 2006). Inak povedané, svoj zásah ústavný súd považuje za dôvodný iba v situácii materiálneho (obsahového) a na prvý pohľad zrejmeho odopretia spravodlivosti (*denegatio iustitiae*).

15. Napriek tomu, že okresný súd o nepripustení zmeny žaloby, o ktorom rozhodol na pojednávaní 6. októbra 2023, nevypracoval samostatné písomné uznesenie a nedoručil ho sporovým stranám, dôvody, pre ktoré tak rozhodol, uviedol v bode 13 rozsudku sp. zn. 9Cpr 5/2023 z 27. októbra 2023 (bod 4 tohto uznesenia). Tento rozsudok sťažovateľka napadla odvolaním a namieta v ňom na strane 4 aj rozhodnutie o nepripustení zmeny žaloby o zákonné úroky z omeškania ako svojvoľné a neodôvodnené. Námietky sťažovateľky proti nepripusteniu zmeny žaloby vznesenými v odvolaní tak bude v prvom rade posudzovať odvolací súd.

16. Pokiaľ ústavný súd konštantne judikuje, že i procesné nemeritórne rozhodnutia musia mať svoj zákonný podklad a odôvodnenie v rozsahu zodpovedajúcom minimálnym štandardom pre konkrétny druh a účel rozhodnutia, v prejednávanej veci nezistil taký výklad a aplikáciu relevantných právnych ustanovení, ktorých účinky by boli nezlučiteľné s označenými právami sťažovateľky alebo ktoré by popierali samotný obsah a zmysel aplikovaných noriem. Okresný súd síce stručne, ale napriek tomu ústavne akceptovateľným spôsobom v písomnom odôvodnení rozsudku odôvodnil, prečo nepovažuje za hospodárne pripustiť zmenu žaloby v namietanom rozsahu, pričom vychádzal zo svojich skutkových zistení a jeho záver o nepripustení návrhu na zmenu žaloby založil na predbežnom hodnotení obstaraných dôkazov v čase posudzovania návrhu na zmenu z hľadiska, či doterajší stav dokazovania môže byť podkladom aj na rozhodovanie o zmenenej žalobe. Vzhľadom na to, že ide o aplikáciu podzákonnej normy na základe predbežne posúdeného skutkového stavu veci, ústavný súd by mal dôvod takéto rozhodnutie zrušiť len v prípade ústavne relevantného, teda mimoriadneho excesu okresného súdu. O takúto situáciu však v prejednávanej veci nejde. V náleze sp. zn. I. ÚS 472/2014, na ktorý poukázala sťažovateľka, ústavný súd konštatoval porušenie práv, pretože súd prvej inštancie bez náležitého zdôvodnenia nepripustil rozšírenie pôvodnej žaloby, a tým došlo k premlčaniu časti pohľadávky sťažovateľov, a teda k odopretiu ich možnosti, aby mohli predmetný návrh účinne opätovne podať okresnému súdu. Na rozdiel od tohto nálezu napadnuté procesné rozhodnutie okresného súdu (založené na jeho vnímaní otázky hospodárnosti konania) sťažovateľke nebráni uplatniť si jej právo na súdnu ochranu vo vzťahu k ďalšiemu uplatnenému nároku samostatnou žalobou.

17. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že medzi napadnutým uznesením a označenými právami sťažovateľky nezistil takú príčinnú súvislosť, ktorá by signalizovala možnosť vyslovenia ich porušenia po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, a preto odmietol jej ústavnú sťažnosť pre nedostatok svojej právomoci, ako aj z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. a) a písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

18. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

19. Iba na okraj ústavný súd poznamenáva, že ak by okresný súd postupoval v súlade s § 142 CSP a písomne vyhotovené riadne odôvodnené uznesenie o nepripustení zmeny žaloby doručil sporovým stranám, odvolanie by proti nemu prípustné nebolo (§ 355 ods. 2 a § 357 CSP

a contrario). V tomto prípade pri postupe, ktorý rozhodne nemožno považovať za správny, má sťažovateľka paradoxne ešte šancu, že jej námietky uvedené v odvolaní vrátane námietky proti zmene (rozšíreniu) žaloby bude posudzovať odvolací súd.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 15. februára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu